

Myšlení a skutečnost

Tradičně se jako nejen dosud (řádně) neřešený, ale dokonce snad neřešitelný uvádí problém, jak můžeme vůbec myšlenkově předpokládat (nejen prokázat), že to, co si můžeme zpřítomnit pouze ve svých myšlenkách, můžeme mýnit (chápat, interpretovat) jako něco na našich myšlenkách nezávislé. Ale to je předsudek, spočívající na falešných předpokladech. Především tu vůbec nejde resp. nemusí jít o tzv. realitu, nýbrž třeba jen o geometrii. Trojúhelníky a čtverce a kruhy atd. jistě nejsou samostatnými realitami někde v prostoru a v čase, nýbrž jsou to vymyšlené (ovšem přesně vymyšlené), konstruované modely. A jakmile je takový model jednou konstituován (pokud je konstituován řádně a platně), je už nadále naprosto nezávislý na veškeré subjektivitě, je jakoby samostatnou „skutečností“, kterou každý člověk na světě (a někteří jsou dokonce přesvědčeni, že každá myslící bytost ve vesmíru či dokonce ve všech možných vesmírech, pokud je jich opravdu víc) musí chápat jediným možným způsobem a každý tudíž stejně, identicky. Z toho tedy vyplývá, že pro myšlení jako intencionálně zaměřenou aktivitu je naopak právě samozřejmé a nezbytné, že se vztahuje k něčemu, čím není samo a co není jeho bezprostředním produktem, jeho aktuálním výkonem. A pak tu je druhý předsudek: protože náš myšlenkový „přístup“ ke skutečnosti je nutně subjektivní, zůstáváme ve své subjektivitě uzavřeni, takřka zakleti, a nikdy se k nějaké skutečnosti mimo své vědomí (a mimo rámec oněch „modelů“, o kterých právě byla řeč) nemůžeme dostat. Zase nesmysl: právě jen díky subjektivitě a díky intencionalitě našeho myšlení a zejména díky oné reflexi, již je myšlení schopno a kterou dovedlo díky pojmovosti k takovému rozvinutí, můžeme poznávat skutečnost, jaká vskutku jest (a ne tedy jen jaká se nám jeví).

(Berlín, 930225-5)